

Кулик К. Д.

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, аспірант кафедри
кримінології та кримінально-виконавчого права*

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ У СПРАВАХ ПРО РОЗБЕЩЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток суспільства та кримінально-правової системи України потребує активного впровадження інноваційних шляхів вправлення осіб, які вчинили злочини. Така необхідність обумовлена низькою ефективністю кримінально-виконавчої системи та існуючих видів покарання.

Найявна система правосуддя мало сприяє відновленню прав потерпілого, не створює умов для осмислення злочинцем наслідків вчиненого ним діяння [1, с. 19] і, зрештою, не виконує основного завдання – відновлення справедливості. За таких умов правопорушники, навіть відбувши покарання, не усвідомлюють своєї вини, не розкаються (або роблять це формально) і продовжують свою злочинну діяльність. Це стосується й осіб, які вчинили злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості, зокрема розбещення неповнолітніх.

Одним із шляхів розв'язання даної проблеми є активне впровадження в Україні практики відновного правосуддя (restorative justice), яка набула широкого розповсюдження у багатьох країнах світу. Відновним процесом, відповідно до Основних принципів ООН щодо впровадження програм відновного правосуддя у кримінальних справах [2], є процес, у якому потерпілий та злочинець разом беруть активну участь у вирішенні правового конфлікту шляхом залучення посередника/медіатора [3, с. 8-9]. Метою програми відновного правосуддя є розв'язання проблеми з урахуванням причини конфлікту, відшкодування винним шкоди потерпілому, спонукання злочинця до усвідомлення причин своєї поведінки та взяття на себе відповідальності за їх наслідки.

Такі програми розповсюджені у Сполучених Штатах Америки, Канади, країнах Європи, Центральної Азії, Австралії та ін., зважаючи на це їх застосування може бути адаптовано до умов, правових традицій, принципів та системи чинного національного кримінального правосуддя. Практика відновного правосуддя досить успішно застосовується і щодо злочинців, які вчинили статеві злочини щодо неповнолітніх [4], а у Новій Зеландії, навіть створено спеціальну програму «Стандарти від-

новного правосуддя у справах про статеві злочини» [5]. Тому вважаємо, що впровадження досвіду відновного правосуддя в Україні щодо осіб, які вчинили розбещення неповнолітніх, сприятиме зменшенню рецидивної злочинності. Хоча серед науковців і практиків світу питання участі неповнолітніх у даних програмах викликає палкі дискусії, проте за відповідних умов неповнолітні потерпілі можуть брати участь у процесі переговорів. Проведення процедури відновного правосуддя можливо за умови досягнення потерпілим 14 років і його повного усвідомлення характеру спілкування із особою, яка його скривдила. При цьому необхідними є його бажання та добровільна згода. Непоодинокі випадки, коли особами, що вчиняють розбещення неповнолітніх є знайомі, сусіди, родичі, батьки, друзі батьків потерпілих. Наслідком цього є руйнація будь-яких стосунків між винними та їх жертвами у майбутньому, що призводить до фрустрації, дезадаптації, проблем у спілкуванні із соціумом, і це негативно відбивається як на неповнолітніх потерпілих у їх подальшій соціалізації, так і на злочинцях, які не розкаюються у вчиненому і можуть вчинити подібний злочин знову.

Таким чином, вважаємо за доцільне ввести практику відновного правосуддя в Україні у справах про статеві злочини проти неповнолітніх з метою досягнення порозуміння між сторонами.

1. *Маляренко В. Т., Войтюк І. А. Відновлювальне правосуддя: можливості запровадження в Україні / В. Т. Маляренко, І. А. Войтюк // Відновне правосуддя. – 2005. – № 1-2. – С. 17-34. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : http://ucsg.org.ua/bulletin/Articles/01-02/03-Aktualna_tema/010301.pdf. (дата звернення: 03.12.2016). – Назва з екрану.*
2. *Basic Principles of the use of restorative justice programmes in criminal matters, ECOSOC Res. 2000/14, U.N. Doc. E/2000/INF/2/Add.2 at 35 (2000) [Electronic resource] // UNICEF Children`s Rights & Emergency Relief Organization. – Electronic text data. – Access mode: www.unicef.org/rativejusticecriminalmatters.doc (date of the application: 12.05.2016). – Title screen.*
3. *Посібник з програм відновного правосуддя. Серія посібників з кримінального правосуддя. Українська версія видання надрукована за сприяння Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні [Електронний ресурс] / Упр. ООН з наркотиків та злочинності // Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ). – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/1Uvenal_Const.indd.pdf (дата звернення: 12.05.2016). – Назва з екрана.*
4. *McAlinden Anne-Marie. Restorative Justice as a Response to Sexual Offending – Addressing the Failings of Current Punitive Approaches [Electronic resource] / Anne-Marie McAlinden // Sexual Offender Treatment. – 2008. – Vol. 3, Issue 1. – Electronic text data. – Access mode: http://www.sexual-offender-treatment.org/1-2008_03.html. (date of the application: 12.05.2016). – Title screen.*

Забезпечення належного нормативного регулювання кримінальної процесуальної діяльності.

---

5. Restorative justice standards for sexual offending cases [Electronic resource] : published by the Ministry of Justice, June 2013 // Ministry of Justice Tahu o te Ture. – Electronic text data. – Access mode: <https://www.justice.govt.nz/assets/Documents/Publications/Restorative-justice-standards-for-sexual-offending-cases.pdf> (date of the application: 12.05.2016). – Title screen.

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника»

Кафедра кримінального права навчально-наукового
юридичного інституту

Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем
політики в сфері боротьби зі злочинністю Науково-дослід-
ного інституту вивчення проблем злочинності імені ака-
деміка В.В. Сташиса НАПрН України

Служба безпеки України

Львівський форум з кримінальної юстиції

Івано-Франківський обласний осередок Всеукраїнської
громадської організації «Асоціація кримінального права»

Матеріали Міжнародної науково-
практичної конференції

«Політика в сфері боротьби зі злочинністю»

9-10 грудня 2016 року

Івано-Франківськ, 2017

ББК 67.9(4УКР)

МЗ4

Редакційна колегія:

Борисов В.І. - академік НАПрН України, директор Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України, професор кафедри кримінального права № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор

Фріс П.Л. - Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, академік АНВШУ України доктор юридичних наук, професор;

Гацелюк В.О. - кандидат юридичних наук, Національний радник з правових програм Координатора проєктів ОБСЄ в Україні;

Микитин Ю.І. - заступник директора Юридичного інституту імені В.Стефаника, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника;

Козич І.В. - кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника

МЗ4 Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Політика в сфері боротьби зі злочинністю" [Текст]. - Івано-Франківськ, 2017. - 349 с.

В збірнику розміщені матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Політика в сфері боротьби зі злочинністю", проведеної 9-10 грудня 2016 року спільно Навчально-науковою лабораторією дослідження проблем політики в сфері боротьби зі злочинністю НДІ вивчення проблем злочинності ім. академіка В.В.Сташиса НАПрН України, кафедрою кримінального права Юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника та Службою безпеки України за підтримки Координатора проєктів ОБСЄ в Україні. Конференція традиційно присвячена проблемам політики у сфері боротьби зі злочинністю в Україні.

Матеріали збірника можуть бути використані в науково-дослідній та викладацькій діяльності

ББК 67.9(4УКР)

© Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем політики в сфері боротьби зі злочинністю НДІ вивчення проблем злочинності ім. академіка В.В.Сташиса НАПрН України. 2017